

Konspekt projektu

Temat: *Robimy eksperymenty - poznając niesamowity świat ciała człowieka.*

Cel główny projektu:

- badanie funkcji życiowych człowieka przeprowadzając eksperymenty przyrodnicze,

Cele projektu:

Wiedza:

- pozyskanie informacji z różnych źródeł na temat układu krwionośnego człowieka,
- poznanie etapów prowadzenia metody naukowej w edukacji przyrodniczej,
- poznanie funkcji enzymów trawiennych: ptialiny, katalazy
- poznanie budowy i funkcji narządów zmysłu,
- poszerzenie wiadomości dotyczących powstawania obrazu,
- poznanie budowy fizycznej i chemicznej kości,
- poznanie etapów prowadzenia metody naukowej w edukacji przyrodniczej,

Umiejętności:

- doskonalenie umiejętności wynikających z podstawy programowej z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych,
- praktyczne wykorzystanie wiedzy matematycznej do rozwiązywania problemów z badawczych,
- selekcjonowanie pozyskanych z różnych źródeł informacji o układzie krwionośnym, pokarmowym, szkieletowym oraz o narządach zmysłów,
- rozwinięcie umiejętności obserwacji mikroskopowej preparatów trwałych,
- doskonalenie umiejętności prawidłowego konstruowania schematów, tabel, wykresów,
- wyjaśnienie przebieg powstawania dźwięku,
- rozwijanie umiejętności badania tętna i ciśnienie krwi,
- przeprowadzenie doświadczenia badającego wpływ powierzchni jelit na zwiększenie wchłaniania substancji odżywczych,
- wyjaśnienie rolę i budowę receptorów zmysłu,
- rozwinięcie umiejętności związanych z badaniem właściwościami chemicznymi kości,
- wyjaśnienie ważności ruchu, ćwiczeń fizycznych dla sprawności mięśni,
- doskonalenie umiejętności określania odczynu pH,

Postawy:

- rozbudzenie postaw prozdrowotnych,
- kształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy wobec własnego zdrowia,
- pobudzenie do refleksji nad stanem własnego zdrowia,
- uświadomienie znaczenia gimnastyki i częstego przebywania na świeżym powietrzu w utrzymaniu sprawności ruchowej.

Metody, formy i narzędzia stosowane w realizacji projektu:

Zajęcia będą prowadzone metodą projektu z wykorzystaniem multimedialnych materiałów e-learningowych, stanowiących teoretyczne wsparcie w/w tematu. Realizacja poszczególnych zadań wymagać będzie sprzętu komputerowego oraz zasobów Internetu. Umożliwi to wykorzystanie w pracach zespołów dostępnych materiałów edukacyjnych, takich jak programy komputerowe, symulacje doświadczeń, filmy, zdjęcia, schematy, tabele, dokumenty itp. Na tablicy interaktywnej można kreować pomysły, tworzyć symulacje i projekty.

Propozycja metod i form pracy do wykorzystania w realizacji projektu:

- metody praktyczne: metoda projektu, ćwiczenia przedmiotowe, laboratoryjne, pokaz;
- eksperyment,
- praca z materiałem źródłowym,
- rozmowa,
- pogadanka,
- wykład informacyjny,
- metod naukowa: obserwacja, doświadczenia;
- metody problemowe: aktywizujące,

Formy pracy:

- zbiorowe (zajęcia laboratoryjne, prace domowe)
- indywidualne,
- grupowe

Harmonogram działań

Czas realizacji projektu: .....

Istotną cechą metody projektu jest duża samodzielność uczniów, zarówno na etapie planowania, jak i realizacji i prezentowania efektów.

Działania ujęte w harmonogramie projektu są tylko propozycją zadań umożliwiających realizację celów.

Uwzględniając powyższe oraz biorąc pod uwagę zróżnicowanie poziomu wiedzy uczniów i możliwości realizacyjne zespołów dopuszcza się możliwość:

- wprowadzania zmian w zakresie zadań umożliwiających osiągnięcie celów projektu,
- wyboru metod i form oraz czasu realizacji poszczególnych zadań,
- wyboru sposobu prezentacji efektów działań.

<p>Treści nauczania (wymagania szczegółowe)</p>	<p>Zadania do realizacji</p>
<p>Podstawowe umiejętności życia w grupie. Uczeń: - omawia i stosuje zasady komunikowania się i współpracy w grupie. Życie społeczne. Uczeń:</p>	<p>I. Dokonanie ustaleń organizacyjnych w ramach zespołu projektowego.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zapoznanie się z projektem. 2. Omówienie zadań do realizacji. 3. Zaplanowanie realizacji zadań: ustalenie

<p>- wyjaśnia znaczenie podstawowych norm współpracy między ludźmi, w tym wzajemności, odpowiedzialności i zaufania. Praca i przedsiębiorczość. Uczeń: - stosuje w praktyce podstawowe zasady organizacji pracy.</p>	<p>celów, podziału zadań i ich przydziału, omówienie harmonogramu oraz sposobu oceny efektów 4. Opracowanie regulaminu współpracy w grupie, zawarcie kontraktu grupowego</p>
<p>Statystyka opisowa i wprowadzenie do rachunku prawdopodobieństwa. Uczeń: - wyszukuje, selekcjonuje i porządkuje informacje z dostępnych źródeł, niezbędne do prawidłowego funkcjonowania organizmów w środowisku lądowym Udział obywateli w życiu publicznym. Uczeń: - opracowuje – indywidualnie lub w zespole – projekt uczniowski</p>	<p>II. Zorganizowanie warsztatu pracy. 1. Przygotowanie w klasopracowni miejsca do przeprowadzenia eksperymentów (mini laboratorium) 2. Zgromadzenie sprzętu potrzebnego do przeprowadzenia badań, 3. Uporządkowanie, pogrupowanie pomocy doświadczalnych. 4. Wyszukanie w bibliotekach literatury związanej z zestawami eksperymentów dotyczących nauk ścisłych, przyrodniczych. 5. Przygotowanie biblioteczki książek, encyklopedii, słowników przyrodniczych oraz zestawów podręczników szkolnych do nauki przedmiotów przyrodniczych i matematyki. 6. Wyposażenie pracowni w artykuły papiernicze i pomoce dydaktyczne pomocne do realizacji tematy zajęć.</p>
<p>Znajomość metodyki badań biologicznych. Uczeń: – planuje, przeprowadza i dokumentuje obserwacje i proste doświadczenia biologiczne; - określa warunki doświadczenia, rozróżnia próbę kontrolną i badawczą, formułuje wnioski; Znajomość różnorodności biologicznej i podstawowych procesów biologicznych. Uczeń: - opisuje, porządkuje i rozpoznaje organizmy, wyjaśnia zjawiska i procesy biologiczne zachodzące w wybranych organizmach i w środowisku; Wymagania doświadczalne Uczeń: – obserwuje i opisuje jak najwięcej doświadczeń.</p>	<p>III. Zaplanowanie etapów przeprowadzenia eksperymentu. 1. Wykonanie opisu etapów prowadzenia metody naukowej jako sposobu postępowania stosowanego w procesie uzyskiwania i gromadzenia wiedzy o otaczającym świecie: Obserwacja, problem badawczy, hipoteza, doświadczenie, wynik, wniosek. 2. Wyznaczenie własnych kierunków pracy z uwzględnieniem: planowania eksperymentu, przeprowadzenia i udokumentowania obserwacji i prostych doświadczeń, rozróżnienie próby kontrolnej od próby badawczej, formułowanie wniosków. 3. Opracowanie prostej instrukcji do doświadczenia zawierającej np.: – <u>Cel</u>: określenie celu doświadczenia,</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – <u>Materiały</u>: spis niezbędnych przedmiotów, – <u>Czynności</u>: przedstawienie kolejno, etap po etapie, sposobu prowadzenia doświadczenia, – <u>Wynik</u>: dokładne przedstawienie efektów z obserwacji doświadczenia. – <u>Wniosek</u> (dlaczego?): wyjaśnienie przyczyny – takiego a nie innego wyniku doświadczenia, w zależności od uzyskanych wyników jest potwierdzeniem lub zaprzeczeniem hipotezy. 4. Wykonanie prostego, schematycznego rysunku z doświadczenia. 5. Możliwość udokumentowania doświadczenia wykonanym zdjęciem.
<p>Statystyka opisowa i wprowadzenie do rachunku prawdopodobieństwa. Uczeń: - przedstawia dane w tabeli, przedstawia dane w tabeli, za pomocą diagramu słupkowego lub kołowego; Stan zdrowia i choroby. Uczeń: - przedstawia znaczenie pojęć „zdrowie” i „choroba” Narządy zmysłów. Uczeń: - przedstawia budowę oka oraz wyjaśnia działania; - przedstawia przyczyny powstawania oraz sposób korygowania wad wzroku (krótkowzroczność, dalekowzroczność, astygmatyzm); - przedstawia rolę zmysłu i wskazuje lokalizację odpowiednich narządów i receptorów; Fale elektromagnetyczne i optyka. Uczeń: - opisuje bieg promieni przechodzących przez soczewkę skupiającą i rozpraszającą - rysuje konstrukcyjnie obrazy wytworzone - opisuje rolę soczewek w korygowaniu wad wzroku; Wymagania doświadczalne - wytwarza za pomocą soczewki skupiającej ostry</p>	<p>IV. Zbadanie znaczenia nerwu wzrokowego w procesie widzenia.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zgromadzenie z literatury, podręczników, stron WWW, pomocy CD, informacji związanych z budową i funkcją gałki ocznej, powstawaniem obrazu. 2. Przygotowanie gotowych plansz edukacyjnych, modeli oka, rysunków, plakatów. 3. Przygotowanie materiałów potrzebnych do doświadczenia: kartka papieru, linijka, ołówek. 4. Narysowanie na kartce dwóch kropek o średnicy 6mm, oddalone od siebie o 10 cm. 5. Odsunięcie kartki papieru od twarzy na długość ramienia, zamknięcie prawego oka i patrzenie na kropkę z prawej strony. 6. Przesuwanie kartki do twarzy koncentrując wzrok zawsze na prawej kropce. 7. Zaprzestanie przesuwania kartki w momencie zniknięcia lewej kropki (ok. 30 cm od twarzy) 8. Opisanie wyników i wniosków z doświadczenia uwzględniając budowę oka (m.in. miejsca w którym nerw wzrokowy styka się z siatkówką tzw. plamka ślepa), powstawanie obrazu.

<p>obraz przedmiotu na ekranie, odpowiednio dobierając doświadczalnie położenie soczewki i przedmiotu.</p> <p>Zalecane doświadczenia i obserwacje.</p> <p>Uczeń: dokonuje obserwacji: - wykazujących obecność plamki ślepej na siatkówce oka,</p> <p>Wymagania przekrojowe.</p> <p>Uczeń: - opisuje przebieg i wynik przeprowadzanego doświadczenia, wyjaśnia rolę użytych przyrządów, wykonuje schematyczny rysunek obrazujący układ doświadczalny;</p>	
<p>Zalecane doświadczenia i obserwacje. Uczeń: dokonuje obserwacji: - zmian tętna i ciśnienia krwi podczas spoczynku i wysiłku fizycznego,</p> <p>Statystyka opisowa i wprowadzenie do rachunku prawdopodobieństwa.</p> <p>Uczeń: - przedstawia dane w tabeli, przedstawia dane w tabeli, za pomocą diagramu słupkowego lub kołowego;</p> <p>Liczby wymierne dodatnie.</p> <p>Uczeń: - stosuje obliczenia na liczbach wymiernych do rozwiązywania problemów w kontekście praktycznym, - dodaje, mnoży również z wykorzystaniem kalkulatora</p> <p>Stan zdrowia i choroby.</p> <p>Uczeń: - uzasadnia konieczność okresowego wykonywania podstawowych badań kontrolnych (np. badania stomatologiczne, podstawowe badania krwi i moczu, pomiar pulsu i ciśnienia krwi);</p> <p>Właściwości materii.</p> <p>Uczeń: - posługuje się pojęciem ciśnienia</p> <p>Wymagania doświadczalne.</p> <p>Uczeń: - wyznacza prędkość przemieszczania się (np. w</p>	<p>V. Badanie tętna i ciśnienia krwi.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obserwowanie drgania zapalki spowodowanego pulsacją krwi w nadgarstku. 2. Przygotowanie materiałów potrzebnych do doświadczenia: plastelina, kartonowa zapalka, ciśnieniomierz nadgarstkowy, zegarek ze stoperem, taśma miernicza, notatnik, ołówek. 3. Osadzenie zapalki na małej grudce plasteliny, spłaszczenie po jednej stronie i umieszczenie jej na nadgarstku w pobliżu kciuka na pulsującym naczyniu krwionośnym. 4. Zaobserwowanie delikatnych drgnień zapalki. 5. Policzenie liczby drgnień w ciągu 15 s i pomnożenie przez cztery. 6. Obliczenie liczby drgań w ciągu minuty w spoczynku. 7. Ustalenie długości trasy biegu. 8. Zmierzenie czasu pokonania wyznaczonego dystansu. 9. Policzenie, dotykając opuszkami palców drugiej ręki, liczby uderzeń tętna w ciągu 15s, 60s. 10. Policzenie z jaką prędkością została pokonana wyznaczona trasa biegu. 11. Zmierzenie ciśnienia krwi w spoczynku i po wysiłku fizycznym.

<p>czasie marszu, biegu, jazdy rowerem) za pośrednictwem pomiaru odległości i czasu;</p>	<p>12. Zestawienie w tabeli, wykresów różnic zmiany tętna i ciśnienia krwi podczas spoczynku i wysiłku fizycznego.</p> <p><u>Zadania rozszerzające-</u> <u>miar ciśnienia</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nawiązanie współpracy z pielęgniarką szkolną . 2. Wykorzystanie ciśnieniomierza rtęciowego (ręcznego), nadgarstkowego (automatycznego), zmierzenie ciśnienie skurczowego i rozkurczowego w spoczynku i po wysiłku. 3. Zestawienie danych w tabeli, opracowanie wykresu słupkowego. 4. Sformułowanie wniosków z badania ciśnienia. 5. Omówienie zasady pracy ciśnieniomierza rtęciowego ze szczególnym zwróceniem uwagi na pracę pompki napełniającej mankiet powietrzem i właściwości rtęci. 6. Przegląd różnych form ciśnieniomierzy dostępnych na rynku. <p><u>miar tętna.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Przeliczenie liczby litrów krwi, która przepływa w ciągu jednej, pięciu, dziesięciu... minut. Określenie skali wzrostu prędkości przepływu krwi. 8. Zbadanie tętna innych kolegów. 9. Przedstawienie wyników pomiaru w formie diagramu słupkowego w programie Excel. 10. Przeanalizowanie możliwych przyczyn różnic w uzyskanych badaniach.
<p>Wymagania przekrojowe Uczeń: planuje doświadczenie, wybiera właściwe narzędzia pomiaru - opisuje przebieg i wynik przeprowadzanego doświadczenia, - wykonuje schematyczny rysunek obrazujący układ doświadczalny, Liczby wymierne (dodatnie i niedodatnie). Uczeń: - interpretuje liczby wymierne na osi liczbowej. Budowa i funkcjonowanie organizmu człowieka. Układ ruchu.</p>	<p>IV. Zbadanie budowy chemicznej kości. <u>Znaczenie związków nieorganicznych (soli mineralnych)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowanie informacji o składzie chemicznym kości. 2. Zaplanowanie doświadczeń badając skład i wytrzymałość kości. 3. Określenie funkcji soli mineralnych i substancji organicznych budujących kość w poruszaniu się. 4. Przygotowanie zestawu pomocy do doświadczenia. 1. Wykorzystanie wskaźników uniwersalnych do badania pH substancji.

<p>Uczeń: - przedstawia funkcje kości i wskazuje cechy budowy chemicznej umożliwiające ich pełnienie; Zalecane doświadczenia i obserwacje. Uczeń: - planuje i przeprowadza doświadczenie: wykazujące rolę składników chemicznych kości, Kwasy i zasady Uczeń: - interpretuje wartość pH w ujęciu jakościowym (odczyn kwasowy, zasadowy, obojętny) Związki chemiczne budujące organizmy oraz pozyskiwanie i wykorzystanie energii. Uczeń: - wyróżnia podstawowe grupy związków chemicznych występujących w żywych organizmach sole mineralne oraz przedstawia ich funkcje; Pochodne węglowodorów. Substancje chemiczne o znaczeniu biologicznym. Uczeń: - bada i opisuje właściwości kwasu octowego - wymienia pierwiastki, których atomy wchodzi w skład cząsteczek białka, Reakcje chemiczne. Uczeń: - definiuje pojęcia: reakcje endoenergetyczne (do przebiegu których energia musi być dostarczona), Statystyka opisowa i wprowadzenie do rachunku prawdopodobieństwa. Uczeń: - przedstawia dane w tabeli,</p>	<ol style="list-style-type: none"> 2. Określenie odczynu substancji chemicznej, którą jest ocet. 3. Wyjaśnienie pojęć związanych z roztworem, rozpuszczalnikiem, substancja rozpuszczoną, osadem, zawiesiną. 4. Umieszczenie oczyszczonego kawałka kości kurczaka w słoiku z octem. 5. Zakręcenie i pozostawienie na ok. 24 godz. 6. Przygotowanie w tym samym czasie drugiego fragmentu kości będącej próbą kontrolną. 7. Określenie problemu badawczego oraz postawienie hipotez co do wyniku doświadczenia. 8. Dokonanie obserwacji, podanie wyników doświadczenia, zweryfikowanie wcześniej postawionych hipotez. 9. Opisanie wniosków z doświadczenia zwianych z rolą soli mineralnych w budowie kości i powiązaniem z brakiem trudności w poruszaniu się. <i><u>Znaczenie związków organicznych (osseinowych).</u></i> 10. Spalenie fragmentu kości kurczaka nad palnikiem (szczególny nadzór osoby dorosłej). 11. Omówienie przyczyn charakterystycznego zapachu powstającego w wyniku spalania substancji białkowych znajdujących się w kości. 12. Omówienie składu chemicznego białek. 13. wyglądu kości po spalaniu. 14. Opisanie roli substancji organicznych w szczególności białek w budowie kości. 15. Zaproponowanie możliwych sposobów dostarczania substancji białkowych do budowy kości. 16. Przeanalizowanie wykresu i odczytanie procentu zawartości substancji organicznych i nieorganicznych w budowie kości. 17. Określenie zmian zachodzących w kości z wiekiem i ich wpływu na komfort poruszania się.
--	---

<p>Zalecane doświadczenia i obserwacje. Uczeń: dokonuje obserwacji: - mikroskopowych preparatów trwałych (np. tkanki zwierzęce) Budowa i funkcjonowanie organizmu człowieka. Tkanki, narządy, układy narządów. Uczeń: - opisuje hierarchiczną budowę organizmu człowieka (tkanki, narządy, układy narządów); - podaje funkcje tkanki nabłonkowej oraz przedstawia podstawowe cechy budowy warunkujące pełnienie tych funkcji; - opisuje budowę, funkcje i współdziałanie poszczególnych układów: pokarmowego; Układ pokarmowy i odżywianie się. Uczeń: - podaje funkcje poszczególnych części układu pokarmowego, rozpoznaje te części (na schemacie, modelu, rysunku, według opisu itd.) oraz przedstawia związek ich budowy z pełnioną funkcją;</p>	<p>V. Badanie wpływu powierzchni jelit na zwiększenie wchłaniania substancji. 1. Przygotowanie materiałów związanych z budowa i funkcją układu pokarmowym w tym kosmków jelitowych. 2. Przygotowanie pomocy do doświadczenia: ręcznik papierowy, słoik litrowy, taśma papierowa, flamaster. 3. Przyklejenie taśmy wzdłuż słoika. 4. Napełnienie słoika wodą i zaznaczenie poziomu na taśmie. 5. Złożenie jednego kawałka ręcznika papierowego w niewielki kwadrat i zanurzenie go w całości w wodzie. 6. Wyjęcie mokrego ręcznika i ponowne zaznaczenie poziomu wody i potem jej uzupełnienie. 7. Złożenie w kwadrat trzech kawałków ręcznika i zanurzenie go w wodzie. 8. Wyjęcie mokrego ręcznika i zaznaczenie poziomu wody. 9. Opisanie wyników doświadczenia , przeanalizowanie wniosków związanych z dużą powierzchnia wchłaniania jelit ze względu na fałdy błony śluzowej i liczne uwypuklenia zwane kosmkami oraz długość jelit. 10. Zaobserwowanie budowy fragmentu jelita cienkiego pod mikroskopem, korzystając z preparatu trwałego kosmków jelitowych. 11. Obliczenie powiększenia obserwowanego obrazu.</p>
<p>Związki chemiczne budujące organizmy oraz pozyskiwanie i wykorzystanie energii. Uczeń: - wyróżnia podstawowe grupy związków chemicznych występujących w żywych organizmach (białka) oraz przedstawia ich funkcje; - wymienia czynniki niezbędne do życia dla organizmów cudzożywnych; Układ dokrewny. Uczeń: - wymienia gruczoły dokrewne, wskazuje ich lokalizację i przedstawia podstawową rolę w regulacji procesów życiowych; Układ pokarmowy i odżywianie się.</p>	<p>VI. Zbadanie właściwości enzymów jamy ustnej. 1. Przygotowanie materiałów związanych z funkcją trawienną układu pokarmowego z podaniem substancji białkowych czyli enzymów biorących udział w trawieniu związków chemicznych. 2. Przygotowanie pomocy do doświadczenia: ciastka krakersy, jodyna, zakraplacz do oczu, dwa małe słoiki, łyżka stołowa, kawałek wątroby wieprzowe, woda utleniona, próbówki lub małe słoiczki, łuczywo, waga, cylinder miarowy, statyw do probówek, zapalniczka, termometr.</p>

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje funkcje poszczególnych części układu pokarmowego, rozpoznaje te części (na schemacie, modelu, rysunku, według opisu itd.) oraz przedstawia związek ich budowy z pełnioną funkcją; - przedstawia miejsce i produkty trawienia oraz miejsce wchłaniania głównych grup związków organicznych; <p>Zalecane doświadczenia i obserwacje.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - planuje i przeprowadza doświadczenie: - sprawdzające obecność skrobi w produktach spożywczych; 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Pokruszony krakers włożyć do słoiczka, dodać dwie łyżki wody i zamieszać. 4. Dodanie kilku kropel jodiny. 5. Zaobserwowanie uzyskanej barwy (ciemna- duża obecność skrobi) 6. Włożenie do jamy ustnej kawałka krakersa i przecucie go dokładnie ze śliną na papkę. 7. Umieszczenie powstałej papki krakersa i śliny w drugim słoiczku. 8. Dodanie kilku kropel jodiny, zaobserwowanie powstałej barwy(jasna – mała obecność skrobi) 9. Opisanie wyników przeprowadzonego doświadczenia. 10. Przedyskutowanie wniosków z doświadczenia i wykonaniem notatki uwzględniającej rolę enzymu ptialiny znajdującej się w jamie ustnej na rozkład cząsteczki skrobi na cukier zwany glukozą.
<p>Stan zdrowia i choroby.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia znaczenie pojęć „zdrowie” i „choroba” (zdrowie jako stan równowagi środowiska wewnętrznego organizmu; choroba jako zaburzenie tego stanu); <p>Związki chemiczne budujące organizmy oraz pozyskiwanie i wykorzystanie energii.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyróżnia podstawowe grupy związków chemicznych występujących w żywych organizmach (białka) oraz przedstawia ich funkcje; <p>Liczby wymierne dodatnie.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stosuje obliczenia na liczbach wymiernych do rozwiązywania problemów w kontekście praktycznym, - dodaje, mnoży również z wykorzystaniem kalkulatora <p>Woda i roztwory wodne.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzi obliczenia z wykorzystaniem pojęć: stężenie procentowe, masa substancji, masa rozpuszczalnika, masa roztworu, gęstość; - oblicza stężenie procentowe; 	<p>VII. Zbadanie właściwości enzymów wątroby.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowanie pomocy do doświadczenia: kawałek wątroby wieprzowe, woda utleniona, probówki lub małe słoiczki, łuczywo, waga, cylinder miarowy, moździerz, statyw do probówek, zapalniczka, termometr. 2. Dodanie do moździerza 10g świeżej wątroby jej starcie i uzupełnienie 100ml wody destylowanej. 3. Obliczenie stężenia procentowego homogenatu (jednorodny preparat biologiczny uzyskany po zmiżdżeniu i roztarciu np. tkanki zwierzęcej). 4. Umieszczenie w probówce 1-2 ml homogenatu i sprawdzenie jak reaguje po dodaniu nadtlenu wodoru (wody utlenionej). 5. Włożenie do probówki żarzące się łuczywo w celu zaobserwowanie wzrostu obecności tlenu w probówce. 6. Sprawdzenie temperatury roztworu (dotykając ręką lub termometrem). 7. Zapisanie wyników doświadczenia w tabeli. 8. Na podstawie obserwacji

<p>Reakcje chemiczne. Uczeń: - opisuje, na czym polega reakcja rozkładu; zapisuje odpowiednie równania; - wskazuje substraty i produkty; - dobiera współczynniki w równaniach reakcji chemicznych; - definiuje pojęcia: reakcje egzoenergetyczne (jako reakcje, którym towarzyszy wydzielanie się energii do otoczenia);</p> <p>Układ dokrewny. Uczeń: - wymienia gruczoły dokrewne, wskazuje ich lokalizację i przedstawia podstawową rolę w regulacji procesów życiowych;</p> <p>Układ pokarmowy i odżywianie się. Uczeń: - podaje funkcje poszczególnych części układu pokarmowego, rozpoznaje te części (na schemacie, modelu, rysunku, według opisu itd.) oraz przedstawia związek ich budowy z pełnioną funkcją; - przedstawia miejsce i produkty trawienia oraz miejsce wchłaniania głównych grup związków organicznych;</p>	<p>przeanalizowanie wniosków dotyczących roli katalazy w rozkładaniu nadtlenu wodoru (toksyna) do wody i tlenu.</p> <p>9. Zapisanie i scharakteryzowanie rodzaju zachodzącej w wątrobie reakcji chemicznej dzięki obecności substancji białkowej- enzymu katalazy.</p> <p>10. Opisanie detoksykującej roli wątroby w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu człowieka.</p>
<p>Wymagania przekrojowe Uczeń: - planuje doświadczenie, wybiera właściwe narzędzia pomiaru - opisuje przebieg i wynik przeprowadzanego doświadczenia,</p> <p>Statystyka opisowa i wprowadzenie do rachunku prawdopodobieństwa. Uczeń: - wyszukuje, selekcjonuje i porządkuje informacje z dostępnych źródeł, niezbędne do prawidłowego funkcjonowania organizmów</p>	<p>VIII. Badanie czynności życiowych człowieka.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podzielenie zespołu na grupy badawcze. 2. Zaplanowanie doświadczeń badających czynności życiowych człowieka. 3. Planowanie pracy z wykorzystaniem metody naukowej. 4. Opracowanie instrukcji do doświadczenia. 5. Przygotowanie materiałów do doświadczeń. 6. Wykonanie zaplanowanych doświadczeń. 7. Zaprezentowanie etapów pracy badawczej, wyników i wniosków z przeprowadzonego doświadczenia wykorzystując m.in. próby badawcze i kontrolne, rysunki, zdjęcia, plansze, plakaty, pokazy, prezentacje multimedialne. 8. Ocena jakości przeprowadzonych doświadczeń, wkładu pracy każdego członka grupy.

<p>Życie w grupie Uczeń: - stosuje podstawowe zasady organizacji pracy, - doskonali umiejętność skutecznego porozumiewania się w różnych sytuacjach, prezentacji własnego punktu widzenia i brania pod uwagę poglądów innych.</p>	<p>IX. Dokonanie podsumowania projektu.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uzupełnienie wcześniej opracowanej dokumentacji: informacyjnej i badawczej. 2. Opracowanie katalogu opracowanych badań z wyszczególnieniem rysunków, zdjęć, opisów doświadczenia, wniosków i płynącej z nich wiedzy przyrodniczej. 3. Zorganizowanie spotkania z klasami w celu opisania realizacji projektu i uzyskanych efektów pracy. 4. Wykonanie gazetki szkolnej (np. na głównym korytarzu) informującej o etapach pracy nad projektem. 5. Zamieszczenie informacji na stronie WWW szkoły. 6. Ocena projektu 7. Opracowanie sprawozdania z realizacji projektu.
--	---

Opracowanie własne:
Anna Karpowicz CEN Białystok
konsultant ds. edukacji przyrodniczej